

HET WOORD VAN DE WEEK

ORGAAN VAN DE HUMANISTISCHE LUISTERKRING

Administratie Humanistische Luisterkring, Oudegracht 152, Utrecht. Postgiro 58.
 Abonnementsprijs bij vooruitbetaling f 4,- per jaar, buitenland f 4,60 per jaar.
 Voor leden van de Humanistische Luisterkring f 3,- per jaar. Losse nummers f 0,25.
 Contrib. Luisterkr. f 1,-. Dit bedrag tezamen met bovengenoemde f 3,- te voldoen.

SPREKEN IN HET OPENBAAR

U zult ook wel eens zo'n advertentie gelezen hebben waarin een boekje of een schriftelijke cursus aanbevolen werd om te leren spreken in het openbaar. Ik heb nooit zo'n boekje gekocht of zo'n cursus besteld, hoewel ik diep geïntrigeerd was en me afvroeg: Hoe zou zo'n boekje of zo'n cursus geschreven zijn om je zoiets te kunnen bijbrengen als „spreken in 't openbaar!” Ik veronderstelde dat het bijvoorbeeld wel eens zó zou kunnen gaan: Neem een beschaafde houding aan, niet met de handen in de zakken, niet aan de neus komen of op het hoofd krabben. Kijk Uw publiek welwillend, maar onverschrokken tegemoet. Begin pas met spreken als U met Uw houding, Uw afwachtende houding, aller aandacht hebt getrokken en iedereen afwachting zwijgt. U verheft Uw stem en begroet Uw publiek in volgorde van belangrijkheid, bijvoorbeeld: Excellentie, dames en heren. Indien geen excellentie aanwezig, dan alleen dames en heren. Mocht U een toespraak houden aan een feestdis, dan wordt het lieve gastvrouw, zeer gewaardeerde gastheer. Mocht het gaan om een bruiloft... enz. enz. Ik moest toch maar eens zo'n boekje kopen of zo'n cursus bestellen, had ik bijna willen zeggen. Maar ik doe het niet, ik doe het bepaald niet; ik heb mijn eigen gedachten al gevormd over het spreken in 't openbaar, en die wou ik U vertellen.

U zult het met me eens zijn, zelfs als kind spreek je al in 't openbaar, en dan vaak voor je beurt en ongevraagd. Op school geeft dat straf, en, tussen haakjes, later in de grotemensenwereld, blijft daarvoor evenmin de straf uit.

Maar zo heb ik eens in de 4de of 5de klas van de lagere school mijn stem verheven, ongevraagd, en uit hoofde van een verkeerd geïnterpreteerd rechtvaardigheidsgevoel.

Meneer, zei ik tegen m'n onderwijzer, nu staat U zelf op de bank (dat wil zeggen op de zitbank van de schoolbank), en als wij het doen krijgen we straf. In plaats van mij uit te leggen waarom hij dat nu wel mocht en wij niet kreeg ik een paar opstoppers

voor m'n brutaliteit, waardoor ik bijna de bank uit vloog en die me flink van streek maakten. Ik was van nature niet brutaal en ik was niet bestand tegen opstoppers. Het had me voorgoed van het spreken in 't openbaar kunnen afbrengen... Maar belangrijk veel later deed ik het weer, in wezen uit precies dezelfde overweging. Toen, op school, als kind, dacht ik dat ik rechtvaardigheids-halve iets moest zeggen, al was dat een vergissing... later, op een cursus die ik volgde en waar ik van de docent iets hoorde waarover ik een vraag kon stellen, naar mijn inzicht een belangrijke vraag, toen vond ik dat ik dan ook de moed moest hebben om daartoe mijn stem te verheffen. Het ging over tekeningen van krankzinnigen, tekeningen die monsters voorstelden die inderdaad hadden bestaan in het voorhistorische tijdperk.

Mijn vraag was nu: Hoe verklaart U het dat mensen van nu, krankzinnig of niet, een herinnering schijnen te hebben aan monsters die uitgestorven zijn? Een interessante vraag. De professor die doceerde gaf ten antwoord dat hij dat niet kon verklaren. Ik ging zeer voldaan weer zitten, ik bracht de moed niet op om me in een verdere discussie te storten, ik had nog kunnen vragen: Zou het misschien toch waar zijn dat een mens maar één keer leeft (ik had juist iets gelezen over réincarnatie), of zou het kunnen dat juist in krankzinnigen een herinnering aan de oertijd kan bovenkomen, een herinnering uit de diepste lagen van het bewustzijn? Nu gaat het in dit praatje niet om dit interessante probleem, wat U misschien jammer vindt, maar ik heb het gevoel dat mijn eigenlijke onderwerp heel wat minder duister is en veel direkter in de ervarings-sfeer van ons allen ligt. Want toen ik in die zaal vol mensen opstond om mijn vraag te stellen deed ik dat met knikkende knieën en met bonzend hart, en ik formuleerde lang niet zo duidelijk als ik daarnet deed. Ik was niet voldaan over de onwetendheid van de professor, maar ik was nog minder in m'n schik over mezelf. Wat was ik voor

een sukkel om zo zenuwachtig te zijn als ik iets te vragen had, omringd door mensen, dus als ik moest spreken in 't openbaar. Nog weer later had ik m'n eerste boek geschreven en werd ik uitgenodigd om daarover te komen spreken aan een V.U. Ik ging dus weer spreken in 't openbaar, en toen deed ik iets aan m'n mentale voorbereiding. Ik dacht, ik moet eenvoudig vertellen, zoals ik dat aan een vriend of een vriendin zou doen; hoe kwam ik tot het schrijven van dat boek, wat ik er zelf in heb willen leggen en hoe tijdens het schrijven voornemens en gelukkige invallen tot dit resultaat hebben geleid... en daarna lees ik er wat uit voor. En ik dacht, ik moet vooral niets aandikken, niets gewichtiger maken dan het is. En vooral dacht ik, ik moet niet zenuwachtig zijn, geen bonzend hart, geen knikkende knieën. Ik realiseerde me hoe het was als ikzelf naar een spreker luisterde en keek. Wat een ongelukkige indruk maakte het, wat benauwend vond ik het als iemand dan met z'n zenuwen te kampen had, en dan tegenover mij, waar

was dat voor nodig! Zo zou iemand die naar mij luisterde er ook wel over denken. Er is maar een manier van doen, als je op een podium, achter een spreekgestoelte terecht komt, en die is jezelf zijn, niets meer, maar ook niets minder, en gewoon doen. En dan nog iets: één toehoorder of honderd of duizend of miljoen toehoorders, dat is in wezen precies hetzelfde, het blijft in wezen een persoonlijk gesprek, want ieder luistert voor zich... laat me bekennen dat ik toch nog met m'n zenuwen te kampen kreeg, maar dat kwam doordat ik zo onhandig was en in de eerste seconde van m'n optreden al bijna een incident veroorzaakte. Ik stond nog niet goed en wel achter dat spreekgestoelte of ik stootte bijna het traditionele glas water om, dat scheelde maar een haar. Maar ik dacht onmiddellijk daar overheen: en nu gewoon doen, sukkel. Het werd een acceptabele lezing, niet best, maar toch wel zo dat de directrice van die V.U. tegen me zei: U kunt een goed spreekster worden. Dat vertel ik er niet bij uit ijdelheid, maar omdat die aanmoedigende waardering me

ALS DE BIJEN.

Als de lentezon doet 't bijenvolk ontwaken
op de eerste luwe dag, dan tracht het rein
hun warm en duister woonpaleis te maken,
onder bedrijvig gonzen, druk en blij.
Dat is toch de eerste van hun levenstaken:
reinheid en orde stichten, eer de Mei
hun stuifmeel biedt voor brood en zoete honing
en 't witte larfje loskomt uit het ei.
In 't werk zelf ligt hun vreugd en de beloning
voor hun geduld in lange winternacht.
Zo moeten ook wij mensen onze woning
op aarde zind'lijk maken, steeds bedacht
op 't heil van onze kinderen, en zó leven
als het hier past aan 't heersende geslacht.

Frederik van Eeden.

VERZUIM

Veel te weinig weet ik van de bomen
die voor 't avondvenster staan te fluisteren.
Veel te zelden bouwen zich mijn dromen
nesten om de winden te beluisteren.
En des hemels zilvren wolken spelen
zullen, zonder troost, mij gaan ontglijden.
Ach, vergeten heb ik die zovele
wonderen, die eens mijn hart bevrijdden!

Ina Seidel.

natuurlijk bewaart u de radiolezingen

Om U het bewaren mogelijk en het herlezen van de radiolezingen tot een genoegen te maken, is er een handig verzamelbandje te verkrijgen. Aan dit linnen bandje, dat voorzien is van een gouden opdruk, zult U veel plezier beleven. Als U nu bestelt kunt U profiteren van de lage prijs van f 1,95. Gireer het bedrag op postrekening 58 t.n.v. Humanistische Luisterkring het Woord van de Week te Utrecht.

nog eens aan het denken zette. Ik dacht namelijk: met eenvoud alleen, met jezelf zijn zonder meer, kom je er niet. Er zijn genoeg mensen die zichzelf zijn zonder zich dat bewust te zijn, en juist daardoor, doordat ze zich niet realiseren hoe ze zijn in de ogen van anderen, brengen ze er niets van terecht en hadden ze beter hun mond kunnen houden. Je moet je bewust zijn van het griezelige feit dat je je met een woord kunt kwalificeren, of diskwalificeren. Een voorbeeld: Ik hoorde eens een vrouw in een groot gezelschap zeggen: Ik wil niet naar Parijs in onze vakantie, daar gaan alleen burgermensen heen. En gekwalificeerd, of beter gediskwalificeerd was ze. Ze was dom en snobistisch. Ze had er geen notie van wat Parijs kan betekenen voor iemand die daar nog iets anders zoekt dan de gewone sightseeing en het burgerlijke avondje uit naar de naaktrevue. Misschien dacht ze ook nog wel dat alle Parijzenaars wufte en een beetje onzedelijke mensen waren, waartussen je gerust de bloemetjes eens buiten kon zetten.

En nu heb ik het eindelijk niet meer alleen over spreken in 't openbaar, maar over spreken in de openbaarheid; in wezen is dat maar een uitbreiding van m'n uitgangspunt.

Er zijn mensen die graag spreken in de openbaarheid. U vindt ze in wachtkamers, in de trein. En hebt U dan weleens opgemerkt met hoeveel hartstocht die mensen het dan over zichzelf kunnen hebben? U krijgt dan een uitstalling van de belangrijkheid van het IK, waar je van omslaat. U krijgt dan te horen wat die IK

denkt, gezegd heeft, altijd heel flinke dingen, en gedaan heeft, en dat is dan ook altijd bijzonder voortreffelijk, en U krijgt te horen wat die IK bezit, en als dat dan geen persoonlijke rijkdommen zijn, dan heeft hij wel heel goeie relaties die het ver gebracht hebben en die hij heel goed kent, allemaal ter meerdere glorie van zichzelf... En denk nu niet dat het alleen maar uitgesproken domme mensen zijn die zich zo laten gaan. Het zijn domme of intelligente mensen, maar altijd met een onbevredigende geldingsdrang; het zijn mensen die zich eigenlijk wel klein, gewoon klein voelen, en dat compenseren door van hun persoonlijkheid een held of een heldin te maken en van hun gewone leventje een epos. U moet niet denken dat ik lach om zulke mensen of ze veracht, ik denk alleen maar; ze zijn nog niet echt volwassen, er zijn trouwens talloze mensen die dat nooit worden.

Maar een humanist is een mens die met de innerlijke vermogens waarover hij beschikt en geheel voor eigen verantwoordelijkheid een volwassen levenshouding nastreeft. En die volwassenheid bestaat daaruit: Hij probeert zichzelf te zijn, niets meer, maar ook niets minder; hij probeert bewust te leven, hij weet dus dat elk woord dat hij uitspreekt hem kwalificeert. Hij krijgt niet met z'n zenuwen te kampen als het leven hem achter een spreekgestoelte plaatst, letterlijk of figuurlijk, want zijn toehoorders, het mogen er weinig of veel zijn, gelijkgestemden of andersdenkenden, het komt er niet op aan, want hij heeft een uitgangspunt dat onweerlegbaar is en op een waarheid van hart en geest steunt: de humaniteit.

ANNA BLAMAN

WIE HEEFT GELIJK ?

Ik ben geen scepticus, geen twijfelaar. Ik meen helemaal niet, dat elke mening even goed is: dat ieders gelijk objectief even waar is. Men moet staan voor zijn waarheid. Maar de hoogste waarheid is, dat de ander het recht heeft om niet in te zien dat wij gelijk hebben.

Als we werkelijk gelijk hebben, zal dit eens toch blijken. En het grootste gelijk heeft hij die bereid is, er rekening mee te houden, dat de ander soms van ons gelijk niet overtuigd is. Omgekeerd is er maar één soort overtuigingen, waartegen men zich onvoorwaardelijk verzetten moet: dat zijn de overtuigingen van hen, die niet bereid zijn de ander dat recht te gunnen om te menen dat hij gelijk heeft en daarnaar te leven. Natuurlijk moeten wij met elkaar worstelen om de waarheid, maar intussen moeten we met elkaar leven, want de hoogste waarheid is, dat we elkaar niet los mogen laten.

Dr. J. P. van Praag.

kinderkamp

De buitenwerk-commissie van het Humanistisch Verbond organiseert in de week van 13 t/m 20 augustus, zoals reeds een reeks van jaren een kinderkamp in Elspeek, voor kinderen van 10 t/m 12 jaar.

De prijs bedraagt f 39,50 incl. f 2,— zakgeld. Dit kamp, waar de kinderen volop kunnen genieten en zij op de hoogte worden gebracht van de flora van de Veluwe, geniet reeds een uitstekende reputatie. Aanmeldingen: Centraal Bureau Humanistisch Verbond - Oudegracht 152 - Utrecht.

MYTHE

Toen een aantal jaren geleden de heer Rosenberg ons trachtte wijs te maken, dat Duitsers beter waren dan andere mensen heb ik daar aanstonds aan getwijfeld. Mijn twijfel is helaas spoedig uitgegroeid tot zekerheid, dat de heer Rosenberg ons iets op de mouw had willen spelden. Het bleek ook voor hen die het nog niet wisten, dat de Duitsers, die hij en zijn trawanten op ons afstuurden, integendeel hoogst onplezierige lieden waren. Zij hadden een veel te grote voorliefde voor uniformiteit, zij spraken te luid, zij hadden een onaanvaardbare manier om anderen van hún gelijk te overtuigen. Ik zeg dit nu maar wat gemoedelijk, omdat ik bij het terugdenken aan concentratiekampen en gaskamers altijd de neiging heb vloekwoorden en andere krachttermen te gebruiken en daar kijkt de jongere generatie altijd wat vreemd van op.

Ik geloofde en geloof dus niet in de mythe van de Germaanse of Nordische of Arische mens. En zo geloof ik ook vandaag nog niet in de mythe van de Friese mens, die door sommige landgenoten zo krampachtig over-eind wordt gehouden of van de Amsterdamse slimmerd of de Limburgse gemoedelijkerd.

Ik geloof echter, dat het nodig is te waarschuwen tegen de omgekeerde mythe. Het is mij namelijk opgevallen, dat aardige mensen, die net als ik de onderscheiding in boven- en ondermensen niet wilden aanvaarden, er toch stiekem aan meedoen. Zij zeggen nu, dat de Duitsers een door en door verdorven volkje vormen, waaraan niets valt te verbeteren. Zij zijn in hun diepste wezen zo slecht, dat zij eigenlijk nauwelijks mensen genoemd mogen worden. En daarmee zijn ze precies in de gedachtenwereld van Rosenberg en zijn vrienden geraakt, die dan toch meer succes krijgen, dan ik hun toewenste.

Het moeilijkste hierbij is, dat het vrijwel ondoenlijk is over deze dingen enigszins geschakeerd te spreken.

Als ik beweer, dat niet elke Amsterdammer een uitgekookte-jongen-met-gein is, is er altijd wel een Rotterdammer bij de hand,

die uitroept: „Ziejewel, die Amsterdammers zijn een stelletje slappe suffers. Hij zegt het zelf”. En als ik zeg, dat ik onder de indruk kom van de Rotterdamse opbouw, beschouwt men mij in Amsterdam als de verloren zoon.

Als ik vertel, dat ik mijn vakantie in Duitsland heb doorgebracht, kijken goede vrienden, die naar Italië zijn geweest mij verbaasd en ontzet aan. Ik ga niet naar Spanje, omdat het zo ver is en ook, omdat ik vermoed, dat de sfeer mij daar niet zou bevallen, evenmin als ik tussen 1933 en 1945 naar Duitsland ben gegaan.

Ik ken mensen, die het clerico-fascisme niet minder verfoeien dan ik en die het niet in hun hoofd zouden krijgen om naar Toledo of Madrid te gaan. Maar die opgetogen uit Mallorca terugkomen of van de Costa Brava. Uit de dagbladen heb ik mij een oordeel gevormd over de rassenpolitiek in de Zuidafrikaanse Unie. Een afwijzend oordeel. Ik meen, dat die politiek op de korte termijn immoreel en op de lange termijn oliedom is. U ziet, dat ik nu duidelijk bij de politieke systemen ben aangeland. Jawel, omdat de vrienden van de mythe het systeem in een land zo gemakkelijk toeschrijven aan de wezenstrekken van — en noem nu maar op — Duitsers, Amerikanen, Spanjaarden, Russen, Boeren, Engelsen, Fransen, enzovoort enzovoort.

Er is een mythe van de vrede. Is er iemand tegen de vrede? Ik ken er geen. Maar regelmatig kennisnemende het dagblad van een groepje, dat zich in ons land de Vredesstrijders noemt, bespeur ik met ontsteltenis, dat deze strijders niet anders doen dan haat zaaien tegen hen, die niet tot hun clubje behoren en die deze het liefst maar zo gauw mogelijk zouden willen uitroeien.

Zodat ik maar zeggen wil, dat wij misschien nog wel eens boos moeten worden op Fransen en op negers, maar dat zal dan weer een vergissing zijn, want dan zijn ze even goed of slecht als nu. Want het is altijd verkeerd de dupe te worden van een mythe, al is het soms uitermate praktisch.

H. H.

avro-lezingen

Luistert U ook elke eerste dinsdag in de maand, van 16 uur tot 16.15, naar de lezing voor de A.V.R.O. microfoon?

lezingen voor de radio

zo.	3 juli	VARA 9.45 uur	P. Spigt: „De hervorming van het leed”.
di.	5 juli	AVRO 16.00 uur	P. A. Pols: Verouderde begrippen?
zo.	10 juli	VARA 9.45 uur	Mevr. mr. H. Singer-Dekker: „Mensen zijn redelijker dan U denkt”.
zo.	17 juli	VARA 9.45 uur	Th. W. Polet: „Waarom zouden we ons druk maken”.
zo.	24 juli	VARA 9.45 uur	C. van Rijsinge: titel nog niet bekend.
zo.	31 juli	VARA 9.45 uur	H. G. Cannegieter: „Humanistische lectuur”.